

Zentai Károly őrnagy:

KATONAI MESTERLÖVÉSZEK ALKALMAZÁSA

ÖSSZEFOGLALÓ: Az 1990-es évek második felétől a Magyar Honvédségnél (MH) több hazai és külföldi gyártású mesterlövészfegyvert is rendszeresítettek. Napjainkban az MH-ban a különböző szintű egységeknél és alegységeknél a mesterlövész beosztású katonák szervezése, alá-fölé rendeltségi viszonya, alkalmazásuk gyakorlata az aktuális feladatokon múlik és különböző elveken alapul. Az írás célja, hogy összegyűjtse és rendszerezze a megfelelően kiképzett és felszerelt katonai mesterlövészekben rejlő lehetőségeket, javaslatokat tegyen szervezésükkel és gyakorlati példákat mutasson alkalmazásukkal kapcsolatban.

KULCSSZAVAK: mesterlövészcsoportok, mesterlövészekért felelős tiszt, mesterlövész-koordinátor, mesterlövészek feladatai, katonai mesterlövészek műveletekben

„A mesterlövész speciális képességekkel, képzéssel és felszereléssel rendelkezik. Feladata nagyon pontos puskatűzzel leküzdeni olyan ellenséges célokat, amelyek az átlagos lövész által nem küzdhetők le sikeresen a távolság, a méret, az elhelyezkedés, a mozgás vagy a korlátozott láthatóság miatt. A mesterlövész szakma a gyalogos lövész alapvető készségeinek magasabb szintjét követeli meg. Egy mesterlövész kiképzése több tárgykört is magában foglal, hogy egy katonai erő részeként növelje annak alkalmazhatóságát és túlélőképességét a harcmezőn. A mesterlövészet művészetének birtoklása tanulást és ismétlődő gyakorlást igényel. A mesterlövésznek képzettnek kell lennie nagy lőtávolságú puskás céllövészetben, harcászaton és terepismeretben a hatékony, de minimális kockázattal járó alkalmazhatóság érdekében.”¹

BEVEZETÉS

Ha egy katonai szervezet állománytáblájában létezik bizonyos számú mesterlövész beosztás, fontos, hogy a különböző szintű parancsnokok a valóságnak megfelelően tervezzenek ezzel a képességgel: ne követeljenek a mesterlövészeketől lehetetlent, ugyanakkor maximálisan használják ki a bennük rejlő lehetőségeket. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, a parancsnoki állománynak tisztában kell lennie a közelmúltban rendszeresített² mesterlövészfegyverek és a feladatokat végrehajtó személyi állomány képességeivel.

MESTERLÖVÉSZEK A KÜLÖNFÉLE KATONAI SZERVEZETEK BEN

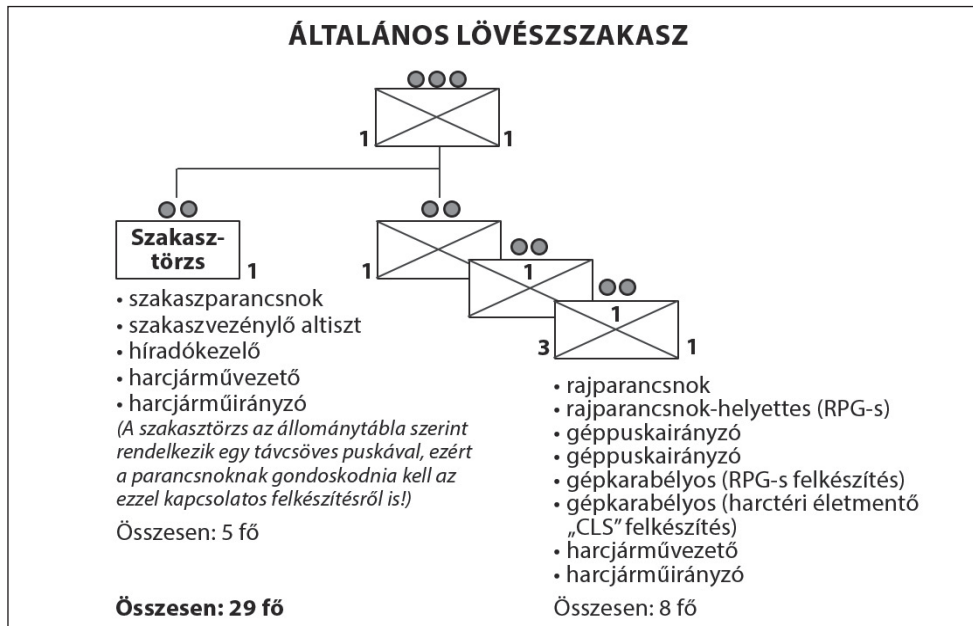
A világ számos hadereje alkalmaz alegységparancsnok mellé rendelt, az alegységgel együtt mozgó, szakasztámogató távcsöves puskás lövészeket. Angolszász nyelvterületen többnyire

¹ Sniper Training: Field Manual No. 23-10. Department of the Army, 1994, 1. A szerző fordítása.

² Trautmann Balázs: Könnyebb, okosabb. Magyar Honvéd, 2016. 08. 17. <http://www.honvedelem.hu/cikk/58657> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 22.)

a *designated marksman*³ kifejezést használják, ami általában egy, a szakaszparancsnok által „kinevelt”, a szakaszból a kiemelkedő lökészsége, a szakterület iránti érdeklődése miatt kiválasztott katonát jelent, aki nem feltétlenül rendelkezik speciális mesterlövész-képzettséggel.

Egyéni fegyvere általában egy nagy tárkapacitású, félautomata távcsöves puská, amely nemritkán a szakasznál rendszeresített egyéni lőfegyver nehezebb csövel, optikai irányzékkel és jobb minőségű lőszerrel ellátott változata, a gépkarabélyok hatásos lőtávolságát meghaladó, 700–800 m-es lőtávolsággal.

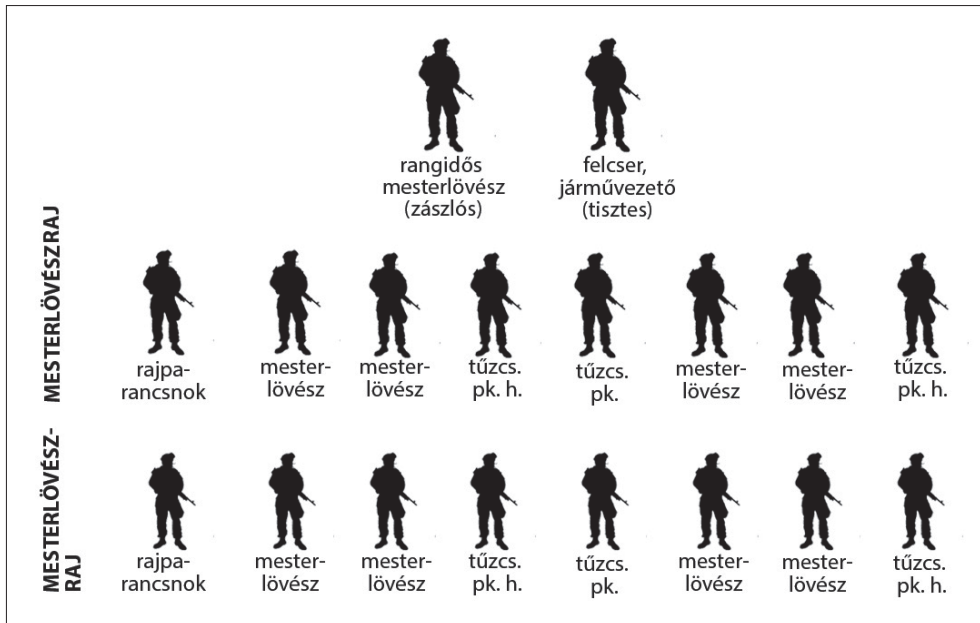
1. ábra Távcsöves puská helye a lövésszakaszban⁴

A témával foglalkozó egyes szakírók szerint már az első világháborúban is léteztek központi vezetés alatt álló mesterlövész-alegységek.⁵ Napjainkban a korszerű lövészalakulatoknál mesterlövészszakaszokat vagy a tűztámogató szakaszokhoz tartozó mesterlövészrajokat hoznak létre, amelyek magját a kétfős mesterlövészcsoporthat alkotja. Az így kialakított kisalegységek többtípusú és űrméretű fegyverekkel, nappali és éjszakai figyelő-műszerekkel, valamint szállítóeszközökkel is rendelkeznek. Közepes űrméretű (7,62 mm-től) vagy nehéz (12,7 mm-től) precíziós puskáikkal a gépkarabélyok lőtávolságát többszörösen meghaladó távolságból képesek az ellenség élőerejét és anyagi-technikai céljait pusztítani, rongálni. Jó szervezeti példa erre a 2006-os kiadású, kanadai katonai mesterlövészszakaszról szóló szabályzatban található szervezeti leírás, ahol a mesterlövészszakasz a zászlóalj tűztámogató századának képezi részét. Vezetője az alegység rangidős mesterlövésze (*unit master sniper*),

³ John L. Plaster: *The Ultimate Sniper*. Paladin Press, 2006, 4.

⁴ Horváth Tibor (szerk): *A honvéd és a harcászati szintű kisalegységek (raj és szakasz szintű kötelékek) általános harcászati gyakorlati felkészítése*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014, 10.

⁵ Martin Pegler: *Out of Nowhere: A History of the Military Sniper*. Osprey Publishing, Osceada, 2004, 120.

2. ábra 18 fős kanadai mesterlövész-alegység (Szerkesztette a szerző)⁶

aki a mesterlövészek kiképzéséért, haditechnikai eszközeiért és harckészültségükért felel, továbbá részt vesz a mesterlövészeket érintő műveletek tervezésében, alkalmazásuk során pedig javaslatokat tesz a műveletet vezető parancsonoknak.

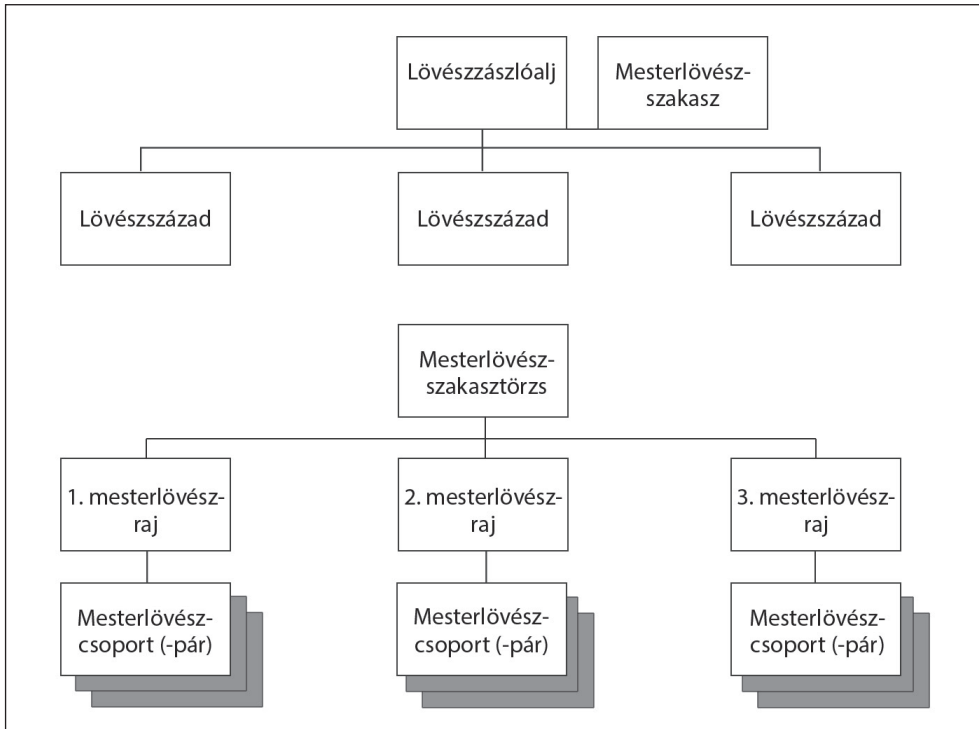
Az Amerikai Egyesült Államok lövészalakulatainál a mesterlövészcsoportok és -alegységek helye és szerepe – a tapasztalatok figyelembevételével – a vietnámi háború alatt és után konszolidálódott, vezetésük centralizáltabbá vált, a zászlóalj vagy a századvezetés közvetlen alárendeltségébe kerültek.

Az így kialakított szervezetek többségében a mesterlövészek – nagy teljesítményű optikai eszközök és álcázási képességek birtokában – felderítőként is gyakorolják képességeiket. E funkciót jól tükrözi, hogy a tengerészgyalogságnál hivatalos elnevezésük felderítő-mesterlövész (*scout-sniper*).

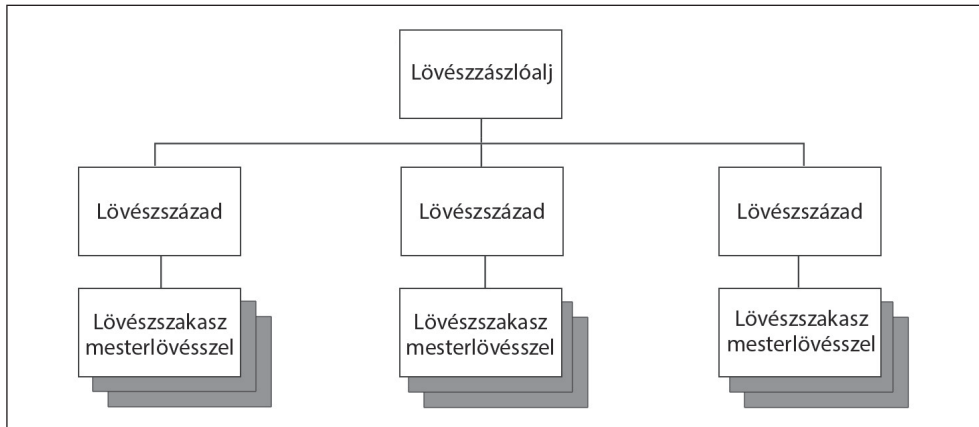
A mesterlövészek külön alegységben való szervezésének számos előnye van:

- közös, szakmai részletekre fókuszáló kiképzésen vesznek részt;
- hatékonyan feldolgozhatják a bevetések, műveletek, harcászati és lögyakorlatok tapasztalatait;
- alegységük közvetlen elöljárója gondoskodik szükségleteikről, figyelemmel kíséri fejlődésüket, az aktualitások alapján javaslatot tesz alkalmazásukra;
- zászlóaljközvetlen alegységként vezetésük, felhasználásuk koncentráltabb, erőforrásaik nincsenek felaprózva.

⁶ Forrás: B-GL-392-005/FP-001, Sniping. Ministry of National Defence, 2006, 8. <https://www.slideshare.net/matheusgaldino355/62431973-bgl392005fp001snipingcanadaarmy> (Letöltés időpontja: 2018. 12. 22.)

3. ábra A U.S. M.C. és a U.S. Army könnyűlövész-zászlóaljainak alárendeltségeiben lévő mesterlövészszakaszok és -párok⁷ (Szerkesztette a szerző)

4. ábra A U.S. Army Ranger századának mesterlövészpárjai⁸ (Szerkesztette a szerző)

⁷ Forrás: Plaster (2006): i. m. 3.

⁸ Uo.

A példaként leírt egyesült államokbeli szervezetekben a mesterlövészszakasz közvetlenül a zászlóalj hadműveleti (S3 Operations Officer) vagy felderítő- (S2 Intelligence Officer) tisztjének irányítása alatt áll. A mesterlövészek koordinálásával megbízott vezető elnevezése az angolszász nyelvterületen gyakran SEO, azaz *Sniper Elements/Employment Officer*, aki egyes források szerint lehet a felderítőszakasz parancsnoka (parancsnokhelyettese), vagy gépesített lövészszázadoknál a századparancsnok is.⁹ Legjobban a *mesterlövész-koordinátor*¹⁰ kifejezés adja vissza a zászlóaljnál betöltött szerepét.

A szakterülettel kapcsolatos feladatai a következők:

- javaslatétel a zászlóaljparancsnok felé a mesterlövészek alkalmazásáról;
- feladatszabás a mesterlövész-alegység parancsnokának;
- a megfelelő feladat „megtalálása” adott műveleten belül a mesterlövészek számára;
- folyamatos koordináció fenntartása a zászlóaljvezetés és a mesterlövészcsoportok között;
- a mesterlövész-alegység anyagi-technikai eszközökkel való ellátottságának figyelemmel kísérése, a szükségleteik betöltésének alátámasztása, támogatása;
- a mesterlövészek képzésének felügyelete.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy egy lövésszászlóalj személyi állománya időről időre cserélődik, tehát aki a mesterlövész-koordinátori feladatkört kezdi el ellátni, annak rendelkeznie kell ismeretekkel velük kapcsolatban, adott esetben részt kell vennie képzéseken és tanulmányoznia kell az ide vonatkozó szakirodalmat, hogy ez irányú feladatát is hatékonyan elláthassa. Mesterlövésznek lenni egy szakma, és az egység ilyen szakembereiért felelős tiszt nem alakíthatja ki a velük kapcsolatos koncepcióját hiedelmekre, korábbi tapasztalatokra, egyéni elgondolásokra alapozva. Fontos, hogy figyelembe vegye a mesterlövészek (és eszközeik) valós képességeit, szükségleteit, alkalmazhatóságuk határait. A haditechnikai eszközök rohamos fejlődése megköveteli, hogy a harcászati szinten feladatokat tervező és végrehajtó katonák ne a múlt, hanem a jelen fegyvereivel, optikai eszközeivel számoljanak.

A MESTERLÖVÉSZEK ALKALMAZÁSÁNAK KORLÁTAI

A harcfeladatot tervezőknek több tényezőt figyelembe kell venni az abba bevont mesterlövészekkel kapcsolatban. A harcászati szintű tervezéshez hozzátartozik a tüzelőállás kiválasztása; a mozgásmódok megtervezése; elterelési, menekülési terv kidolgozása, felszerelés összeállítása stb. Azonban – ahogy más katonai szakterületeken is – a tervezőnek látnia kell a kérdést szélesebb perspektívából is. Tényként kell kezelnie, hogy a mesterlövész egy különleges „fegyverrendszer”, akinek jellemzői eltérnek az átlagos és általános gyalogos lövészkatonákétól.

Tűzerő és tűzsűrűség

A leggyakrabban félreértett dolog a mesterlövészcsoport tűzereje és az általuk produkált tűzsűrűség. A hagyományos, főleg tűzsűrűséget hangsúlyozó sorozatlövő fegyverektől eltérően a mesterlövész által kiváltott tűz lényege a pontosság. A mesterlövész tüze akkor hatásos, ha egy olyan tervezői elme alkalmazza, aki él a nagy távolságból, szinte felfogha-

⁹ Sniper Training, 1–2.

¹⁰ A szerző által alkotott kifejezés.

tatlan precízitással leadott lövés lehetőségével. Egy mesterlövészcsoport csak korlátozott tüzerővel rendelkezik – hiába a pontosság –, még egy átlagos lövészrajhoz képest is. Nem megfelelően alkalmazva a mesterlövész is csak egy gyalogos a harctéren, ráadásul egy alacsony tárkapacitású, optikai (azaz szűk látómezejű) irányzékkal ellátott, adott esetben ismétlőfegyverrel felszerelve.

Idő

Statikus feladat-végrehajtás esetén akár két- vagy többfős mesterlövészcsoport is tartózkodhat az előre kialakított (vagy hevenyészett) tüzelőállásban. A magukkal vihető víz és élelem mennyisége, a keletkező vizelet és széklet okozta higiéniai problémák, a megfigyelési feladatból adódó fáradtság legfeljebb három-négy napra korlátozza az ott eltölthető időt. A lakott területen vagy annak periferiáján berendezett, az optimálisnál hosszabb ideig „lakott” tüzelőállás ráadásul növeli a lelepleződés veszélyét: a helyi viszonyokat, az élővilág viselkedését ismerő helyi lakosság felfigyelhet a változásokra. Mesterlövészek vagy megfigyelők alkalmazása előtt ezeket a szempontokat is figyelembe kell venni.

Közelbiztosítás

A már említett korlátozott tüzerő és tüzsűrűség kötelezővé teszi a tüzelőállásban lévő mesterlövészek több módon való biztosítását. A legalapvetőbb módszer a tüzelőállás rejtett kialakítása és elfoglalása, valamint az ott-tartózkodás alatt az álcázási rendszabályok legszigorúbb betartása. Szóba jöhet robbanó és nem robbanó műszaki záruk alkalmazása is, ha a tüzelőállás előkészítésekor ezek telepítésére megfelelő idő áll rendelkezésre. Lelepleződés esetén, vagy ha más okból kényszerülnek pozíciójuk elhagyására, a mesterlövészcsoport figyelmét és energiáját főleg a visszavonulás, a biztonságos körletbe mozgás feladatai kötik le. Ebben az esetben a művelet tervezőjének előre gondoskodnia kell olyan, az ellenséget lekötő, tüzzel lefogó alegységről, tüzérségi támogatásról vagy közvetlen légi támogatásról, amely a mesterlövészcsoport mozgását fedezni fogja.¹¹

A MESTERLÖVÉSZEK LEGGYAKORIBB FELADATAI

A mesterlövészcsoportokat alapvetően tűztámogatási, felderítési, megfigyelési céllal lehet lövészzszakaszok, -századok vagy más alegységek mellé kijelölni, de kaphatnak önálló tűzfeladatot is. A sokoldalúan képzett szakemberek a feladat függvényében választják ki a csoport létszámát, fegyverzetüket és felszerelésüket.

A támogatott alegységektől viszonylag függetlenül tevékenykedő, a feladat-végrehajtás idejére mellé rendelt, centralizált szervezésű mesterlövészekről alkotott általános kép is nagyon sok esetben az alegységparancsnok mellett dolgozó szakasztámogató távcsöves puskásról van (hibásan) megformázva a parancsnoki állomány fejében: „28. A mesterlövész kötelmei: [...] harc közben a parancsnok közelében tartózkodik.”¹²

¹¹ Lester W. Grau – Charles Q. Cutshaw: Russian Snipers – In the Mountains and Cities of Chechnya. Infantry, Vol. 91, 2002/2., 10. <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2002/snipers.pdf> (Letöltés időpontja: 2015. 11. 03.)

¹² Az MH Szárazföldi Haderőnemének Harciszabályzata, III. rész. Honvédelmi Minisztérium, 1993, 31.

Véleményem szerint a speciálisan képzett, felszerelt és vezetett mesterlövész-al egységek tagjait pazarlás úgy alkalmazni, hogy a bennük rejlő lehetőségek nincsenek maximálisan kihasználva. A mesterlövészeket alkalmazó parancsnokok tájékozottságán és kreativitásán múlik, hogy kihasználják-e fegyvereik pontosságát, nagy lőtávolságát, optikai eszközeiket és álcázási képességeiket. Bizonyos esetekben feladataik nagyon speciálisak, ugyanakkor a mesterlövészekre bízható tevékenységek zöme a legtöbb műveletben előfordul:

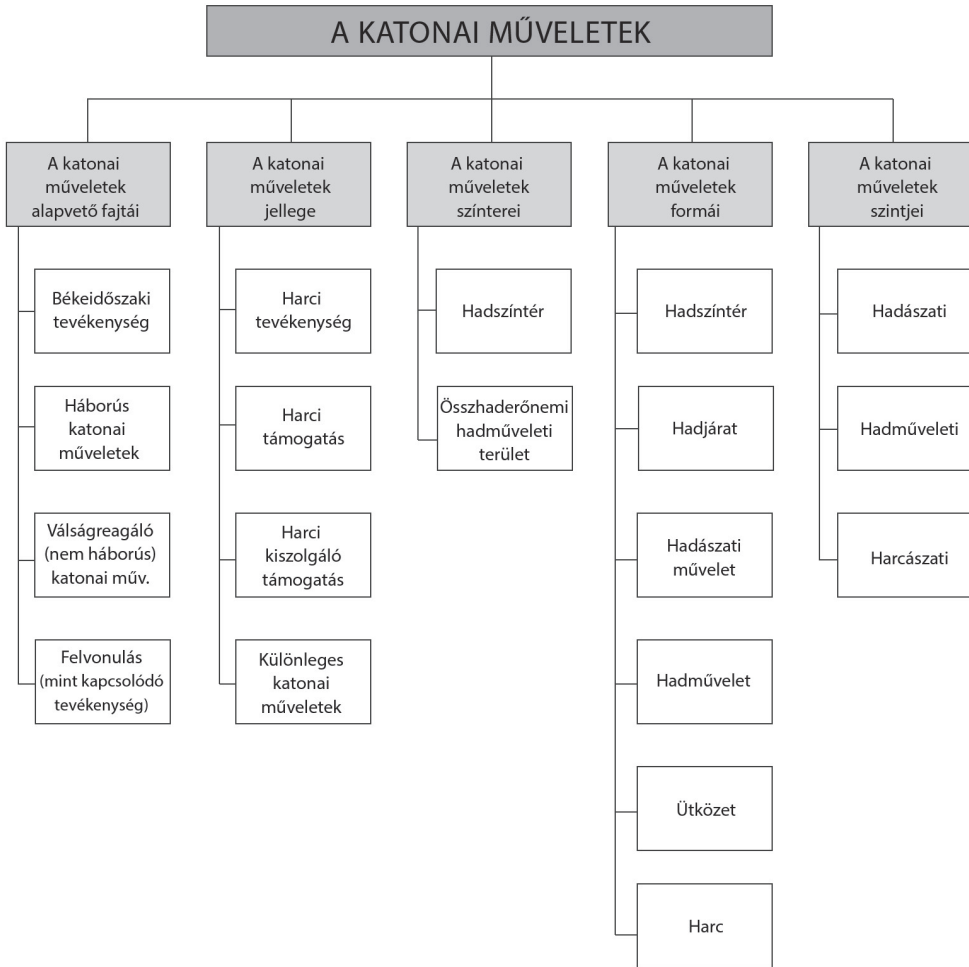
- kulcsfontosságú ellenséges katonák (parancsnokok, híradószakemberek, kollektív-fegyver-kezelők) megsemmisítése;
- különféle feladatokat végző katonák biztosítása;
- nagy kiterjedésű katonai objektumok (az Amerikai Egyesült Államok légierije az 1990-es évek közepe óta képez mesterlövészeket légibázisaik védelmére¹³) és az azokhoz vezető útvonalak figyelése, biztosítása;
- ellenséges mesterlövész felderítése, megsemmisítése (*counter sniping*);
- dominancia fenntartása kulcsfontosságú területek felett;
- ellenséges támpontok, állások megfigyelése;
- közvetett irányzású fegyverek és légicsapások találatainak figyelése, jelentése;
- nagy értékű ellenséges technikai célok rongálása, megsemmisítése;
- robbanótetek megsemmisítése puskatűzzel;¹⁴
- lőrések (bunkerek) támadása precíziós lövésekkel;
- saját/baráti erők biztosítása támadásban, védelemben;
- visszavonuló ellenség zavarása;
- lesállások végrehajtása;
- tevékenységek hátramaradt erők részeként;
- előretelepítve támadás biztosítása;
- célobjektum izolálása puskatűzzel;
- stabilizációs műveletek során tömegkezelésben való részvétel;
- mentorként, lökiképzőként való tevékenység.

KATONAI MESTERLÖVÉSZEK KÜLÖNFÉLE MŰVELETEKBEN

A távcsöves puskával felszerelt katona feladatai rendszerint nem haladják meg a harcászati szintet, a történelem mégis sok olyan esetet produkált, amikor a nagy távolságból leadott puska lövés stratégiai vagy politikai következményekkel járt. Itt elsősorban magas rangú katonai és politikai vezetők előre megtervezett, vagy ad hoc jellegű kiiktatására kell gondolni: ezekben a pillanatokban a precíziós lövész taktikai szintje térben és időben átfedésbe került a lőtávolságban lévő célszemély stratégiai szintjével. Az eredmény több esetben egy adott térség történelmének megváltoztatása lett. Természetesen korunkban az ilyen jellegű akciók jogossága megkérdőjelezhető, ha az adott célpont elhelyezkedése, tevékenysége nem meríti ki az aktuális műveletben érvényes fegyverhasználati szabályok feltételeit. A nagy pontosságú, minden előzmény nélküli és váratlan pusztítás a pillanatnyi

¹³ Bryon Eyre: USAF Advanced Designated Marksman Course. Sniper Central, 26. 02. 2018. <http://www.snipercentral.com/usaf-advanced-designate-marksman-course/> (Letöltés időpontja: 2018. 11. 22.)

¹⁴ A cikk szerzője 2008-ban oktatóként vezette a katonai tüzserész szakemberek ez irányú felkészítését.

5. ábra *A katonai műveletek felosztása*¹⁵

helyzet által teremtett lehetőség fegyverévé teszi a mesterlövészeket, akik képességeik, rugalmasságuk, technikai eszközeik révén szinte minden fajtájú, jellegű, szintű és formájú katonai műveletben használhatónak bizonyulnak.

A továbbiakban néhány olyan történelmi példát hozok, ahol különböző műveletekben, különféle helyzetekben katonai mesterlövészeket alkalmaztak.

Dieppe, 1942

1942. augusztus 19-én egy 5000 fős kanadai–brit egység megerősítve 50 fő amerikai rohamosztaggal (*U.S. Army Rangers*) partraszállást és rajtaütést hajtott végre a francia Dieppe kikötővárosban. Annak ellenére, hogy a kanadai erők több mint fele odaveszett, a résztvevő

¹⁵ Szendy István: Hadügy és hadviselés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 107.

mesterlövészek bebizonyították hatékonyságukat. A legidősebb kanadai mesterlövész tapasztalatait még az első világháborúban szerezte. Az egység 300 katonája, megerősítve 20 távcsöves puskással, azt a feladatot kapta, hogy semmisítsék meg a város jobbszárnyán, Varengeville-nél elhelyezkedő német tüzérségi üteget. Sikerükhöz nagyban hozzájárult, hogy a velük lévő mesterlövészek olyan pontos tüzet vezettek az ágyúk kezelőire, hogy azokat szinte lehetetlen volt használni. A rohamozókat támogató mesterlövészek közül néhányan egy közeli mezőgazdasági épületben foglaltak tüzelőállást, .55 ürméretű, brit gyártmányú Boys rombolópuskákkal és tüzükkel a német élőerőben és az eszközökben is nagy kárt okoztak. Az esetről írt források megemlítik, hogy az egyik, álcaruhát viselő mesterlövész mintegy 100 méterre megközelítette a tüzérségi üteget őrző három német géppuskát, és pontos lövésekkel megölte azok kezelőit. A művelet után a kanadai erők minden lövésszázslóaljat kiegészítettek egy mesterlövészszakasszal, a britek pedig minden ejtőernyős-zászlóaljhoz 38 fő mesterlövészt rendszeresítettek.¹⁶

Bejrút, 1981

A bejrúti repülőtérenél lévő amerikai tengerészgyalogosokat szabálytalan időközönként gyermekek és fiatalok gyűrűjéből tüzet nyitó fegyverek támadták meg. Bár az Amerikai Egyesült Államok tengerészgyalogságának mesterlövészei nagyon jó hírnévvel rendelkeztek, ebben az esetben mégis a Libanonban jelen lévő Delta Force (DF) különleges műveleti csoportjától kértek szakmai segítséget: a tengerészgyalogos mesterlövészek akkoriban (1981) rendszeresített lőszerrel teljes köpenyű volt, tehát fennállt a veszélye, hogy a fegyverek eltalálása után a testükből kilépő lövedékmaradványok a körülöttük álló fegyverteleneket is megsebesítik vagy megölik. Azonban ilyen forgatókönyvet az amerikaiak nem engedhettek meg maguknak. A DF tagjai teszteltek és használtak olyan kézzel töltött, nagy kezdősebességű és pontosságú, expanzív (a mozgási energiáját hirtelen leadó, szétesésre hajlamos) lövedékkel szerelt töltényeket, amelyek használatkor minimális volt az esély, hogy az eltalált személy testéből lövedékrepeszek lépjenek ki. A DF mesterlövészei (2 fő) háromnapnyi várakozás után agyonlőtték a fiatalkorúak által körülvelt két fegyverest. Civil, fegyvertelen áldozat és sérült nem volt.¹⁷

Izrael

Az izraeli rendvédelmi szervek és a hadsereg folyamatosan a nemzetközi közvélemény és a média szoros figyelme alatt végzik munkájukat. Az egymás után indított intifádák során több olyan tüntetés, zavargás, utcai harc zajlott le a városaikban, amikor a palesztin tüntetők kövekkel, Molotov-koktélokkal vagy más tárgyakkal dobálták a biztonsági erők tagjait, vagy akár az izraeli állampolgárokat. A rendőrök által ellenőrzött és megfigyelt tömegben lévő, veszélyesen viselkedő, vagy fegyveres személyek elleni fegyverhasználat, halálos sérülés okozása gyorsan kiváltja a nemzetközi közvélemény nemtetszését. 1987-ben az izraeli kormányzat elleni felkelés során több összecsapásra került sor a palesztin tüntetők és az izraeli biztonsági erők között. A tapasztalatokra alapozva a tömeg megfékezéséhez az addig alkalmazott gumilövedéknél hatékonyabb, de az M4 és Galil egyéni lőfegyverek rendszeresített teljes köpenyű 5,56×45 mm NATO-lőszerénél csekélyebb hatású eszközre volt szükség.

¹⁶ John L. Plaster: *The History of Sniping and Sharpshooting*. Paladin Press, 2008, 389–390.

¹⁷ Eric L. Haney: *Inside Delta Force*. Bantam Dell, New York, 2002, 242–250.

Tehát az IDF (Israeli Defense Force¹⁸) olyan – megfelelően pontos – fegyvert keresett, amellyel a tüntetők hangadóit vagy a közjük vegyült fegyvereseket végtaglövésekkel ártalmatlanná tehetik. A feladatra az egyesült államokbeli Ruger cég Ruger 10/22 típusú, öntöltő rendszerű, hangtompítóval felszerelt, 0.22-es űrméretű¹⁹ fegyverét választották ki. Az optikai irányzékkal ellátott fegyvert kis számban ugyan, de a legtöbb izraeli lövész- és speciális alakulatnál rendszeresítették. Hasonló fegyvereket egyes hadseregek és rendvédelmi szervek különleges alegységei arra is használnak, hogy behatolás előtt az adott területet, objektumot őrző kutyákat elnémítsák – kiiktatva ezzel a „korai jelzőrendszert” –, vagy az utcai lámpák kilövésével csökkentik a közeledő csoport felfedésének lehetőségét.²⁰ A 2000-es években ismétlődő palesztin–izraeli összecsapások során újra alkalmazták a fegyvert az izraeliek mint „kevesbé halálos” hatású eszközt a tüntetők ellen. Ebben az időszakban több palesztin polgár is meghalt a .22 Long Rifle űrméretű fegyver alkalmazása során, mivel a lövéseket leadó katonák nem végtagra, hanem felsőtestre céloztak.

6. ábra A Ruger 10/22 hangtompítós változata optikai irányzékkal²¹

Természetesen így is kevesebb áldozatot követelt a tömegben lévők elleni fegyverhasználat, mintha a lövést egy több személyt is átütő gépkarabélyból vagy mesterlövészpuskából adták volna le. Az esetek után a fegyver hatékonyságát lőtéri kísérletekkel újrazsálgálták. Megállapították, hogy a koponyát vagy a felsőtestet ért találat – bár a testet többnyire nem üti át – vérzésállapítás és azonnali orvosi segítség nélkül az illető halálát okozza. Ezért napjainkban az izraeli erők a Ruger 10/22 puskát rendkívül ritkán használják.²²

A Maersk Alabama

2009. április 8-án négy szómáliai kalóz eltérítette az Amerikai Egyesült Államok zászlaja alatt hajózó *Maersk Alabama* kereskedelmi szállítóhajót. A kapitány utasítására a legénység a biztonsági helyiségbe zárkózott, míg ő maga a hídon maradt, majd megadta magát a tá-

¹⁸ Az izraeli állam fegyveres ereje a mi fogalmaink szerint katonaság, de a rendvédelemben is részt vesznek.

¹⁹ A 0.22 jelölés az angolszász hüvelyk mértékegységből ered. Európában 5,6 mm-esnek is nevezik.

²⁰ Plaster (2006): i. m. 74.

²¹ Israeli Ruger 10/22 sniper rifle. Israeli Ruger 10/22 suppressed sniper rifle. The Sight Ruger 10/22. http://www.ruger1022.com/docs/israeli_sniper.htm (Letöltés időpontja: 2018. 04. 20.)

²² Steve Johnson: Israel Adopts Ruger SR-22 in „Less Lethal” Sniper Role. The Firearm Blog, 21. 10. 2015. <http://www.thefirearmblog.com/blog/2015/10/21/israel-adopts-ruger-sr-22-in-less-lethal-sniper-role/> (Letöltés időpontja: 2018. 04. 20.)

madóknak. Ezután a legénység az *Alabamán* maradt, a kapitány pedig a kalózokkal együtt túszként a mentőhajóra szállt. A következő napon a USS *Bainbridge* romboló érkezett a helyszínre és tárgyalások kezdődtek a kapitány elengedése érdekében. Április 10-én a fogva tartott kapitány „hézagot” tapasztalt a kalózok figyelmében, a tengerbe ugrott és megpróbált átúszni a rombolóra. A terroristák rálöttek és újra elfogták. A helyzet egyre feszültebbé és kockázatosabbá vált. A túszejtők abban reménykedtek, hogy Szomáliában partra sodródva az elfogott kapitányért magasabb váltságdíjat követelhetnek. Április 11-én a kalózok elfogadták, hogy a romboló vontassa őket, és egyikük átment annak a fedélzetére tárgyalni. A következő nap egy ejtőernyővel odajuttatott Navy SEAL csoport érkezett a rombolóra. A hajó tatján foglaltak tüzelőállást mesterlövészfegyverekkel, és vártak. Április 12-én a romboló kapitánya úgy döntött, hogy nem kockáztatják tovább a fogva tartott amerikai állampolgár életét, és tűzparancsot adott a mesterlövészeknek, akik több, közel egy időben leadott lövéssel megölték a három fogvatartót.²³

KÖVETKEZTETÉSEK

A példák alapján megállapítható, hogy a mesterlövészek feladataikat két képességükre alapozva hajtják végre:

- a minden részletre kiterjedő, alapos és elemző jellegű vizuális-optikai megfigyelőképesség;
- az ellenség számára váratlanul nagy távolságból leadott, pontos egyeslövésre való képesség.

E két képesség a feladatok végrehajtása alatt kronologikusan követi egymást, de fokozatosság van az agresszivitás, az alkalmazott erő szintjei között is: a megfigyelés folyamata a mesterlövész (vagy a velük összeköttetésben lévő parancsnok) döntése alapján átmehet a célpont tevékenységét megszüntető halálos erő alkalmazásába is. Tehát egy adott helyszínen jelen lévő mesterlövészcsoporthoz *a valós idejű információ megszerzésének és az arra való azonnali reagálásnak* a lehetősége is megvan. Többek között ez a kombináció teszi lehetővé, hogy a korszerű hadviselés a mesterlövész-képességeket minden műveletben ki tudja használni. Alkalmazásuk során a célpontok megfigyelése, kiválasztása, a megfelelő időzítés, technikai eszközök kihasználása hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az adott műveleti területen az ellenség demoralizálásával, félelemben tartásával, pusztításával a saját erők harcászati lehetőségeit növeljük és az ellenség tevékenységét a számunkra kedvező irányba befolyásoljuk. Az ellenséges élőerő és haditechnikai eszközök működésképtelenné tételéhez nem feltétlenül szükséges több millió forintnyi értéket felemésztő légicsapás vagy tüzérségi tűz. Az eszközök gyenge pontjait ismerve, mérlegelve a végrehajtó-állományra nehezedő kockázatot, a megfelelő fegyver-lőszer kombinációval, viszonylag csekély anyagi befektetéssel nagy károkat okozhatunk az ellenség műveleteiben. Véleményem szerint a Magyar Honvédségnél a jövőben rendszeresítendő mesterlövészfegyverek, lőszer típusok és optikai eszközök kiválasztásakor figyelembe kell venni, hogy a pontosság, a beszerzési költségek, a lőtávolság és az átütési adatok a felhasználási területtel, a várható feladatokkal legyenek összhangban, illetve a mesterlövész beosztást ellátó katonákat olyan elvek alapján szervezzék és vezessék, amelyek elősegítik e képesség hatékony és optimális alkalmazását.

²³ Maersk Alabama Lifeboat and Mk 25 Sniper Rifle from „Easter SEAL Rescue”. Navy-SEAL Museum. <https://www.navysealmuseum.org/home-to-artifacts-from-the-secret-world-of-naval-special-warfare/maersk-alabama-lifeboat-and-mk-25-sniper-rifle-from-easter-seal-rescue> (Letöltés időpontja: 2019. 01. 04.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az MH Szárazföldi Haderőnemének Harcscsabályzata, III. rész. Honvédelmi Minisztérium, 1993.
- B-GL-392-005/FP-001, Sniping. Ministry of National Defence, 2006. <https://www.slideshare.net/matheusgaldino355/62431973-bgl392005fp001snipingcanadaarmy>
- Eyre, Bryon: *USAF Advanced Designated Marksman Course*. Sniper Central, 26. 02. 2018. <http://www.snipercentral.com/usaf-advanced-designate-marksman-course/>
- Grau, Lester W. – Cutshaw, Charles Q.: *Russian Snipers – In the Mountains and Cities of Chechnya*. Infantry, Vol. 91, 2002/2. <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2002/snipers.pdf>
- Haney, Eric L.: *Inside Delta Force*. Bantam Dell, New York, 2002.
- Horváth Tibor (szerk.): *A honvéd és a harcászati szintű kis alegységek (raj és szakasz szintű kötelékek) általános harcászati gyakorlati felkészítése*. Nemzeti Közszerológiai Egység, Budapest, 2014.
- Israeli Ruger 10/22 suppressed sniper rifle. The Sight Ruger 10/22. http://www.ruger1022.com/docs/israeli_sniper.htm
- Johnson, Steve: *Israel Adopts Ruger SR-22 in „Less Lethal” Sniper Role*. The Firearm Blog, 21. 10. 2015. <http://www.thefirearmblog.com/blog/2015/10/21/israel-adopts-ruger-sr-22-in-less-lethal-sniper-role/>
- Maersk Alabama Lifeboat and Mk 25 Sniper Rifle from „Easter SEAL Rescue”. Navy-SEAL Museum. <https://www.navysealmuseum.org/home-to-artifacts-from-the-secret-world-of-naval-special-warfare/maersk-alabama-lifeboat-and-mk-25-sniper-rifle-from-easter-seal-rescue>
- Pegler, Martin: *Out of Nowhere: A History of the Military Sniper*. Osprey Publishing, Osceola, 2004.
- Plaster, John L.: *The History of Sniping and Sharpshooting*. Paladin Press, 2008.
- Plaster, John L.: *The Ultimate Sniper*. Paladin Press, 2006.
- Sniper Training: Field Manual No. 23-10. Department of the Army, 1994
- Szendy István: *Hadügy és hadviselés*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017.
- Trautmann Balázs: *Könnyebb, okosabb*. Magyar Honvéd, 2016. 08. 17. <http://www.honvedelem.hu/cikk/58657>